

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

**PEDAGOGIK OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA TA’LIM JARAYONINI
TASHKIL ETISHDA AMALIYOT BILAN UZVIYLIGINI TA’MINLASH
MASALALARI**

**Respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya
2024-yil, 15-oktyabr**

**Republic-wide scientific and scientific-technical conference
ISSUES OF ENSURING INTEGRATION WITH PRACTICE IN
ORGANIZING THE EDUCATIONAL PROCESS IN INSTITUTIONS OF
PEDAGOGICAL HIGHER EDUCATION
October 15, 2024**

**Республиканскую научно-техническую конференцию на тему
«РОЛЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА
ВЗАИМОСВЯЗИ С ПРАКТИКОЙ В ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВЫСШИХ
УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ»,
которая состоится 15 октября 2024 года**

JIZZAX – 2024

3. Mirpulatovna I. U. Mustaqillik davrida haykaltaroshlik san'atining rivojlanish tendensiyasi // Journal of new century innovations. – 2023. – T. 27. – №. 5. – С. 37-42.
4. Имоматова У.М. Композицияда эскиз бажариш орқали бадий тасаввурни ошириш // International scientific research conference/ a collection of scientific works of the International scientific online conference (19th March, 2023) – BELARUS, MINSK : "CESS", 2023. Part 12. Pages: 19-23.
5. Имоматова, У. (2023, December). Ўқувчиларнинг таълим ва тарбиясида тасвирий санъат ўқитувчисининг аҳамияти. In International scientific and practical conference on the topic: "Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions" (Vol. 1, No. 01).
6. Хайтбой Эралиевич Султанов Кластер ёндашуви орқали тасвирий санъат таълимида назария ва амалиёт уйғунлигини таъминлаш имкониятлари // San'atshunoslikning dolzarb masalalari: muammo va yechimlar // Respublika ilmiy-nazariy konferensiya to'plami / 2024 I tom T: -O'zDSMI 100-110b
7. Berdiyev Doston Abduvoitovich. (2024). Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida badiiy studiyalarni tashkil etishning ahamiyati. iqro indexing, 10(1), 177-181.
8. Doston Abduvoitovich Berdiyev Maktablarda tasviriy san'at fanini o'qitishda kelajak ta'limi steam interaktiv ta'limini rivojlantirish // "Science and Education" Scientific Journal/ February 2022 Volume 3 Issue 2 Pages: 687-690;
9. Султанов Хайтбой Эралиевич, Бердиев Достон Абдувоитович Тасвирий санъатда кластер ёндашуви сифатида стеам таълимини tatbiq этиш// научный журнал Интернаука/ часть 7. Москва, 2022 № 15(238) - ст 13-14;
10. Султанов Хайтбой Эралиевич Кластер ёндашуви воситасида талабаларнинг ижодкорлик кўникмаларини тарбиялаш// касб-хунар таълими журналы/ №4, 2022/12, 85-89;
11. Х Э Султанов. (2023). Талабалар фаоллаштиришда халқаро ҳамкорликни ривожлантиришнинг таъсири. PEDAGOGS jurnali 34 (3), 73-78.;
12. Berdiyev Doston Abduvoitovich. (2023). Steam ta'limini tatbiq etish orqali tasviriy san'at fanini o'qitish metodikasi mazmunini takomillashtirish usullari. O'zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar jurnali, 2(18), 187–193.;
13. Bozorov Farhod Toyir o'g'li Ijodiy to'garaklar orqali talaba-yoshlardagi tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish texnologiyalari (tasviriy san'at) // Journal of new century innovations. – 2023. – T. 27. – №. 4. – С. 113-117.

LOYIHALAR METODI ORQALI TASVIRIY SAN'AT YO'NALISHI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH

Bozorov Farhod Toyir o'g'li

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

"Tasviriy san'at va dizayn" kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya:

Maqolada oliy professional ta'limda amaliyotga yo'naltirilgan metodlardan biri sifatida loyihaviy o'qitish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Muallif tasviriy san'at yo'nalishi talabalarining bir qator o'ziga xos kasbiy kompetensiyalarini ajratib ko'rsatadi, ularning shakllanishiga ijodiy loyihalarni bajarish yordam beradi.

Kalit so'zlar: kompetent, metod, interfaol, logotip, san'at, loyiha.

Absract:

This article discusses the possibilities of project-based learning as one of the practice-oriented methods in higher professional education. The author highlights a number of special professional competencies of students of artistic directions, the formation of which is facilitated by the implementation of creative projects.

Keywords: competent, method, interactive, logo, art, project.

Hozirgi kunda zamonaviy jamiyatning ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishining asosini kasbiy kompetentlikka, ijodiy faoliyat ko'nikmalariga ega bo'lgan, kasbiy va ijtimoiy sohada o'zini namoyon eta oladigan mutaxassislarni tayyorlash tashkil etadi. O'zbekiston ta'lim tizimiga kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish bitiruvchilarning kompetensiyalarini shakllantirishni nazarda tutadi, bu esa ta'lim jarayonining natijasi sifatida yosh mutaxassisga hayot va kasbiy faoliyatdagi vazifalar va muammolarni hal qilishga o'rgatadi. Ushbu maqsadga erishish talabalarning bilish va ijodiy faoliyatini faollashtirishga qaratilgan o'qitish texnologiyalari va usullarini o'quv jarayoniga joriy etishni taqozo etadi. Ana shunday metodlardan biri, bizning fikrimizcha, ijodiy mahsulotni yaratish bo'yicha amaliy masalalarni yechishga qaratilgan muammoli yondashuvga asoslangan shaxsga yo'naltirilgan ta'lim metodlaridan biri sifatida loyihalar metodidir. Loyihalashtirish badiiy yo'nalish talabalarining o'quv faoliyatining aniqlovchi turi bo'lib, u nafaqat olingan nazariy bilimlarni qo'llashga, balki loyihalash va badiiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirishga yordam beradi. "Loyiha" so'zi lotin tilidan tarjima qilinganda "oldinga tashlangan", "ko'zga tashlanadigan" ma'nolarini anglatadi. XX asr boshlarida amerikalik faylasuf va pedagog J.Dyui tomonidan ishlab chiqilgan bu konsepsiya fan va ijodning turli sohalaridagi integratsiyalashgan bilimlar hisobiga turli masalalarning yechimini topishni nazarda tutadi. Ushbu metodning asosida talabaning bilish va ijodiy faolligi, uning axborot makonida zarur bilimlarni olish va mo'ljal olish qobiliyatini rivojlantirish, tanqidiy fikrlash qobiliyatini shakllantirish yotadi. Loyihalash metodi - talaba tomonidan bo'lajak kasb sohasidagi amaliy muammoni mustaqil hal qilish, o'qituvchi esa maslahatchi vazifasini bajaradi. Shunday qilib, o'quv loyihasini bajarish nazariya va amaliyot o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni amalga oshiradi, talabani kasbiy faoliyatga jalb qiladi.

Loyiha metodining maqsadi talabaning turli kompetensiyalarini shakllantirishni ta'minlashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun loyiha usuli, K. I. Safonova va S. V. Podolskiy nuqtai nazaridan, quyidagi asosiy xususiyatlarga ega bo'lishi kerak: - loyihaning asosiy roli; - loyihaning ochiqligi; - talabalarning asosiy roli; - turli-xillik; - hamkorlik; - fanlararo aloqadorlik; - interfaollik; - loyihaning realligi; - rahbarning muhim roli.

Agar loyiha usuli ushbu xususiyatlarga ega bo'lsa, bu talabaning roli va uning ta'lim jarayonidagi ishtiroki darajasini sezilarli darajada oshiradi, talabalarning mas'uliyati va mustaqilligini oshirishga yordam beradi, bu esa bo'lajak mutaxassisning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Loyiha faoliyati ta'lim jarayonining tarkibiy qismi sifatida bir qator vazifalarni hal qilish imkonini beradi: - talabani ishning yakuniy maqsadi va uni bajarish bosqichlarini aniqlashga o'rgatish;- zarur axborotni tanlash va tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirish;- o'z ishini taqdim etish qobiliyatini rivojlantirish;- tanqidiy fikrlash va ijodkorlikni shakllantirishga ko'maklashish;- loyihani bajarish jarayonida o'zini o'zi tashkil etish va o'zini o'zi nazorat qilish qobiliyatini rivojlantirish.

San'at yo'nalishi talabalariga ta'lim berish jarayonidagi eng muhim jihatlardan biri ularning ijodiy faolligini rivojlantirishdir. Falsafada ijodiy faollik individning maxsus xususiyatlarini rivojlantirish asosida shakllangan shaxs xususiyati sifatida qaraladi. Ijodiy faollik mustaqillik va tashabbuskorlik bilan bevosita bog'liq bo'lib, u ijodga bo'lgan barqaror qiziqishni rag'batlantiradi, bu esa shaxsning individual rivojlanishi va o'z-o'zini anglashiga yordam beradi, uni rivojlantiradi.

Ta'lim standartlarida oliy ta'lim muassasasini tamomlagandan so'ng bo'lajak mutaxassis egallashi kerak bo'lgan umummadaniy va kasbiy kompetensiyalar belgilanadi. Ammo tasviriylar san'at yo'nalishlari bo'yicha bakalavr va magistr (dizayner va amaliy bezak san'ati rassomlari) tayyorlash jarayonida bitiruvchi mehnat bozorida yuqori raqobatbardoshlikka ega bo'lishi va ish beruvchilar talabalariga javob berishi uchun ega bo'lishi kerak bo'lgan bir qator maxsus ko'nikma va fazilatlar mavjud.

Talabalarda kasbiy kompetensiyalarni loyihalar usuli bilan shakllantirish

Talabalarda kasbiy kompetentsiyalarni loyihalar usuli bilan shakllantirish — bu joriy va samarali amaliyot bo'lib, ijodiy va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Loyihalar usuli talabalarga nazariy bilimlarni amalda qo'llash imkoniyatini beradi.

Loyihalar usulining afzalliklari:

1. Amaliy yo'nalish: Talabalar haqiqiy vazifalar ustida ishlash orqali kasbni yaxshiroq tushunadilar va bozor talablarini biladilar.

2. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: Loyihalar ustida ishlash tahlil qilish, baholash va qarorlar qabul qilishni talab etadi, bu esa analitik ko'nikmalarni rivojlantiradi.

3. Jamoaviy ish: Loyihalar ko'pincha jamoa bilan ishlashni talab qiladi, bu esa muloqot va hamkorlik tushunchalarini boyitadi.

4. Ijodkorlik va innovatsiyalar: Talabalar g'oyalar bilan tajriba o'tkazishlari mumkin, bu esa ularning ijodiy potensialini oshiradi.

5. O'qishning individualizatsiyasi: Har bir talaba shaxsiy qiziqishlariga mos loyihani tanlashi mumkin, bu esa motivatsiyani oshiradi.

Loyihalarga misollar:

1. Ko'rgazma tashkil etish: Talabalar o'z ishlarini ko'rsatadigan ko'rgazma tashkil qilishi, bu esa kontseptsiyani tanlash, joyni bezash va tadbirni reklama qilishni o'z ichiga oladi.

2. Grafik dizayn: Talabalar o'ylab topilgan kompaniya uchun brend kitobini ishlab chiqish, logotip, rang palitrasi va reklama materiallarini yaratishni o'z ichiga oladi.

3. Madaniyat loyihalari: Turli san'at turlarini birlashtiradigan ustaxonalar yoki festival kabi madaniy tadbirlarni ishlab chiqish.

Amalga oshirish usullari:

1. Guruhlar tuzish: Har bir talabaning o'ziga xos hissasini qo'shishi uchun ko'p tarmoqli jamoalar tashkil etish.

2. Mentorlik: Tajribali mutaxassislardan talabalarga har bosqichda maslahat berish va qo'llab-quvvatlash uchun jalb qilish.

3. Natijalarni baholash: Loyihaning natijalarini va ish jarayonini hisobga oladigan baholash tizimini joriy etish.

Loyihalar usuli talabalarda kasbiy kompetentsiyalarni shakllantirishga yordam beradi va o'qish jarayonini yanada dinamik va qiziqarli qiladi. Bu talabalarni nafaqat texnik ko'nikmalarni rivojlantirishga, balki san'atning hozirgi jamiyatdagi rolini chuqurroq tushunishga ham undaydi.

Shunday qilib, xulosa qilish mumkinki, loyihaviy ta'lim talabalarga ish jarayonida amaliy ko'nikmalarni egallashga imkon beradi: kontseptsiyani ishlab chiqish, material to'plashda har tomonlama bilimlarni egallash, nostandart yechimlarni izlashda kreativ fikrlashni namoyon qilish, turli materiallar bilan ishlash ko'nikmalarini egallash, jamoa bo'lib ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish. Talabalarning badiiy-loyihaviy faoliyati jarayoni shaxsning o'zini namoyon qilish va o'zini namoyon qilish usuli bo'lib, ijodiy rivojlanishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Бозоров, Ф., и Байметов, Б. Б. (2023). Использование жанра натюрморт изобразительного искусства при организации групповых занятий для студентов высшего педагогического образования. Европейский международный журнал педагогики, 3(04), 5-12.

2. Toyir ogli, B. F. (2023). Ijodiy togaraklar orqali talaba-yoshlardagi tadbirkorlik konikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari. Journal of new century innovations, 27(5), 58-60.

3. Toyir o'g'li, B. F. (2024). Совершенствование современных методик преподавания изобразительного искусства в формировании творческих компетенций студентов. Международный междисциплинарный журнал по исследованиям и разработкам, 11(06).

4. Toyir o'g'li, B. F. (2024). Tasviriy San'at Vositasida Yoshlarning BadiiyIjodiy Qobiliyatlarini Shakllantirishning Nazariy Asoslari. Wire Insights: Journal of Innovation Insights, 2(6), 16-19.

5. Berdiyev Doston Abduvoitovich. (2024). Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida badiiy studiyalarni tashkil etishning ahamiyati. Iqro indexing, 10(1), 177-181.
6. Mirpulatovna I. U. Mustaqillik davrida haykaltaroshlik san'atining rivojlanish tendensiyasi //Journal of new century innovations. – 2023. – T. 27. – №. 5. – С. 37-42.
7. Мирсоатова Лайло Ўткировна. (2023). Интеграция Средств Компьютерной Графики В Образовательные Стандарты И Курсы Развития Навыков Самостоятельного Обучения. Diversity Research: Journal of Analysis and Trends, 1(8), 72–76.
8. Абдухамидов, Қ. Я. (2022). Талабаларнинг ижодий қобилиятларини ривожлантириш, эстетик маданиятини шакллантириш. Journal of innovations in scientific and educational research, 5(4), 74-76

TASVIRIY SAN'AT YO'NALISHIDAGI TALABALARNI KASBIY FAOLIYATGA YO'NALTIRISH USULLARI

Abduxamidov Quvonchbek Yangiboy o'g'li

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

“Tasviriy san'at va dizayn” kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya:

Tasviriy san'at talabalarining kasbiy yo'naltirilishi ularning kelajakdagi professional faoliyatlariga tayyorgarligida muhim rol o'ynaydi. San'at va texnologiyalar tez o'zgarayotgan sharoitida nafaqat badiiy ko'nikmalarni rivojlantirish, balki bitiruvchilarga ochiladigan professional imkoniyatlar to'g'risida tushuncha shakllantirish ham muhimdir. Ushbu maqolada ta'lim muassasalarida qo'llanilayotgan asosiy kasbiy yo'naltirish usullari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: tendensiyalar, texnologiyalar, interaktiv, san'at, qobiliyat, trening.

Abstract:

The professional orientation of students in fine arts plays an important role in preparing them for future professional activities. In the rapidly changing conditions of art and technology, it is important not only to develop artistic skills, but also to develop an understanding of the professional opportunities open up to graduates. This article examines the main professional guidance methods used in educational institutions.

Keywords: trends, technologies, interactive, art, skills, training.

Kasbiy yo'naltirishning nazariy jihatları.

Kasbiy yo'naltirish talabalarni ishga joylashish imkoniyatlari, kasbga bo'lgan talablar va karera o'sish yo'llari haqida xabardor qilish jarayonini o'z ichiga oladi. Talabalarining individual qobiliyatlari va qiziqishlarini tushunish muhim jihat bo'lib, bu ularga professional yo'lni tanlashda yanada ongli yondashishga yordam beradi.

1.1. Kasbiy yo'naltirishning ahamiyati

Kasbiy yo'naltirish quyidagilarga yordam beradi:

- Kasb haqida aniq tasavvur shakllantirish.
- Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.
- O'qishga bo'lgan motivatsiyani oshirish.
- Haqiqiy mehnat sharoitlariga tayyorgarlik ko'rish.

2. Kasbiy yo'naltirish usullari

2.1. Shaxsiy maslahatlar

Tasviriy san'at sohasidagi o'qituvchilar va mutaxassislar bilan shaxsiy maslahatlar talabalar uchun ixtisoslashuv va karera yo'lini tanlash bo'yicha shaxsiy tavsiyalar olish imkonini beradi.

2.2. Ustaxona va amaliy mashg'ulotlar

Taklif qilingan rassomlar va dizaynerlar bilan ustaxonalar tashkil etish talabalar uchun amaliy tajriba olish va kasbning turli jihatlarini tanishish imkonini beradi. Bu, shuningdek, tarmoq yaratish imkoniyatlarini ham taqdim etadi.